

Romanița STEGARESCU

Laureată a concursului național de creație literară „Orașul meu”, ediția a II-a, 2021, deținătoare a Premiului de excelență la categoria 17-19 ani, secțiunea Proză. Elevă în clasa a XII-a la Liceul Teoretic „Ion Creangă” din Chișinău. Cadrul didactic – Brăguță Silvia.

MAREA AMIAZĂ

„Clic!”, făcu aparatul de fotografiat cu peliculă, pe strada 31 august 1989, în fața Bibliotecii Naționale, la ora 10:47 a unei dimineți de vară în care încă nu mâncasem. Subiectul fotografiei mele nu era biblioteca (albă și umbrită ca o mireasă sub vâl) sau monumentul din fața ei, cu toată gloria sa de bronz; era Nic, șezând pe o bancă din incinta instituției, mușcând dintr-un sandwich cu mozzarella cumpărat cu câteva cvartale mai sus. Când am luat pozele de la developat, am observat că în acea fotografie – monocromă, dar imposibil de luminoasă – în spatele lui Nic, și chiar în spatele frunzișului văratic și al stâlpilor electrici, se arătau pereții de piatră ai vechiului teatru „Licurici”, sclipind de sub reclamele ostentative, albi în lumina soarelui matinal.

Mi-ar fi greu să aduc un exemplu mai bun pentru a exprima frumusețea absconsă a Chișinăului, pe care, din moment ce Chișinăul nu este un oraș prea convențional atractiv din punct de vedere estetic, o cunoști doar dacă împrejurările poartă, pentru tine, o valoare ce stă dincolo de concret. Dar când țineam, pentru prima dată, fotografia în mână, mi-am amintit și de un lucru frumos ce mi se întâmplase cu câteva veri în urmă.

Am fost născută la Centrul Mamei și al Copilului în amiaza zilei de 12 noiembrie a anului 2002, iar după trei zile am fost adusă acasă, într-un apartament închiriat, covoare „persane” pe pereți, pe care nu mi-l mai amintesc deloc – îl cunosc doar din fotografii. Îmi amintesc, după aceea, casa nouă din cartierul privat, cu pereți gri și fără mobilă; diminețile ploioase la policlinică; mirosul camerei din spate a farmaciei în care lucra cândva mama; trenulețul de la parcul de distracții, sub frunzișul ud. Rămân cu mine și serile târzii de iarnă la grădiniță: terciul meu răcit și neatins, vântul șuierând nebun la ferestre, aerul cald din sală, cerul atât de negru și lumina dinăuntru atât de albă încât îmi vedeam reflecția solitară din geam clar ca într-o oglindă. Îmi amintesc cât de înaltă și rece era noaptea când ieșeam din clădirea grădiniței cu mama de mână, cât de arzătoare erau ferestrele, sus de tot, deasupra drumului negru, singure în întuneric. Apoi, vara în oraș – asfalt fierbinte, sfârâitul grătarelor, miros de vinete și ardei copti în ganguri, curți și scări – dominată de o așteptare continuă de a părăsi betonul și dogoarea urbană și de a pleca, pentru o săptămână sau două, în satul buneilor de lângă Nistru sau către acea întindere întunecată de apă sărată, perpetuu mărginită de nisip auriu și vânzători ambulanți – Marea Neagră.

Așa am crescut, într-un colț al capitalei, iar în acel sfârșit de iunie în care a revenit tanti Victoria în Moldova, împreună cu soțul și băiatul ei – amândoi francezi până în măduva oaselor, eram în mijlocul crizei mele adolescente, mai singură decât îmi amintesc să fi fost vreodată.

Era o zi de sâmbătă, pe la chindii, când părinții mei s-au întors de la aeroport, unde îi întâlneșă pe oaspeții noștri. Bagaje în hol, miros de parfum străin în sală, voci și cuvinte necunoscute confundându-se cu cele ale părinților mei la intrare, picioare și mâini bronzate, apoi: „Bună, bună! Mare ai mai crescut... *Ah, j'ai oublié mon sac dans la voiture, apportez-le! S'il tu plait!*” [1] – așa îmi amintesc acum venirea familiei lui Clement, învăluită atunci, pentru mine, de frică, un sentiment de invadare viscerală, fiindcă știam că urmau să stea timp de cel puțin două săptămâni la noi, în oraș. Poate nu aș fi fost atât de deranjată de ideea șederii lor care, în retrospectivă, a fost destul de scurtă, dacă m-aș fi simțit mai bine, dar rămăsesem fără prieteni, media mea școlară era mai rea decât oricând și zilele de vară – indiscernabile una față de alta – le pierdeam aparent fără voia mea, cu o viteză incredibilă, întinsă pe pat.

Tanti Victoria era o veche prietenă a mamei mele, stabilită de ani buni într-un cartier lăturalnic al Parisului. Acolo se căsătorise cu un francez blond cu urechi mari, cu care avea doi fii, cel mai mic – Clement, pe care l-au adus cu ei în acea vară, fiind de vârsta mea. Dormeau cu toții în camera de oaspeți de la etaj, anterior plină de vechituri. În timpul zilei, părinții lui plecau în excursii prin Centru, mâncau pe terase diferite în fiecare seară, își iroseau salariile franceze pe lucruri inutile la prețuri moldovenești (odată au intrat în casă cu un tablou kitsch de mărimea unei foi A2 și o vază din imitație de marmură care încă se află undeva în casa noastră), iar pe Clement nu se deranjau să-l ia cu ei de fiecare dată. Uneori, impusă de situație, schimbam câteva vorbe cu el, dar conversațiile noastre erau grav limitate de bariera lingvistică, care nu era ameliorată prea mult de încercările mele primitive de a îngăima câte ceva în limba oaspetelui meu.

(Într-o după-amiază plictisitoare am făcut greșeala de a încerca să vorbesc în engleză cu Clement, în speranța că voi reuși cumva să stabilesc un mod de comunicare între mine și intrusul meu:

— *I'm going out to buy some ice-cream. Do you want a cone, a popsicle or...?* [2]

— OK, mi-a răspuns el după o scurtă pauză și a repetat răspunsul încă odată, confundând dezamăgirea din expresia mea cu neînțelegerea.)

Abia pe la sfârșitul primei săptămâni a șederii lor am început să-l văd pe Clement mai rar acasă. Crezând că era cu ai săi, nu am luat în seamă absențele băiatului – care nu mă deranjau deloc – până când, peste vreo două zile, într-o dimineață în care nu era nimeni în afară de noi doi acasă, s-a apropiat de mine și mi-a pus o întrebare pe care, chiar și cu nivelul meu atroce de franceză și accentul lui străin, am înțeles-o perfect:

— *As-tu un peu d'argent?* [3]

Jumătate de oră mai târziu, în arșița de vară, mergeam orbește cu Clement printr-o stradă îngustă a Centrului. Nu știam (printre multe alte lucruri) nici care era destinația pașilor mei. Țin minte că abia atunci, aflată pe trotuarul încins, în umbra streșinei unui magazin bisericesc cu iconițe îngălbenite de soare în vitrină, am realizat că nu ieșisem deloc din casă timp de aproape o lună întregă. Orice senzație părea zdrobitoare: lumina era prea albă, fiecare sunet îmi reverbera în oase, mirosurile puternice și schimbările lor bruște ar fi putut să mă facă să leșin. Treceam pe lângă o terasă amenajată în fața unui magazin alimentar care mirosea puternic a fum de țigară și a ulei prăjit, vizavi de un bloc gri în construcție, când m-am întreat de ce mă luasem după Clement care, în afară de faptul că era străin și nu știa Chișinăul prea bine, era și – mai mult sau mai puțin – un necunoscut.

După ce m-a rugat să-i dau bani în acea dimineață, acasă, m-am uitat la el mușete timp de câteva secunde și cred că ceva în expresia mea arăta faptul că înțelesesem perfect cuvintele lui, pentru că atunci m-a ținut cu o privire insistentă: sprâncene încruntate, capul înclinat ușor pe o parte, cu o mână arătând undeva în spatele lui, peste umăr, de parcă ar fi vrut să spună: „Haide odată, ajută-mă, vino și tu să vezi...”. Aveam două bancnote de douăzeci de lei în buzunarul unei jachete de

primăvară, pe care le-am luat înainte să ieșim amândoi din casă și să pornim prin cartierul meu cu mirosul său de tei, eu urmându-l pe el, către o destinație necunoscută mie, în liniște mormântală.

Când mi-am dat seama că, luând în considerare toate resursele pe care le aveam la dispoziție, nu ar fi fost o problemă prea mare pentru băiat să-mi spună unde ne îndreptam, trecusem deja de străzile pe care le cunoșteam, cu bodegile, clădirile de oficii și buticurile lor cu frontoane de sticlă, susținând greutatea vechilor construcții neoclasiche, și ajunsese pe strada îngustă a unui cartier de case particulare urbane cu garduri acoperite de plante agățătoare. Cu banii mei, al căror scop era un mister și, consecvent, o altă sursă de anxietate pentru mine pe durata întregii a drumului, Clement a cumpărat un pachet de mâncare pentru pisici de la un supermarket în care intrasem anterior. Iar eu, urmându-l în umbra pereților răcoroși, înverziți de mușchi, nu m-am întrebat nici pentru o clipă în mod serios cum ajunsese băiatul să cunoască aceste străzi. Atunci mi se părea atât de evident – fiind plictisit de a sta în casă, curios, fără supravegherea părinților săi, nici nu îmi imaginam că poate să aibă altceva de făcut. Abia zile, săptămâni sau luni mai târziu după plecarea sa, în toamna lungă și caldă de aur arămiu ce a urmat, îmi revenea în memorie câte un detaliu al acelei desfășurări de evenimente care, deși nu contrazicea numai decât presupunerea mea inițială, cerea o explicație adăugătoare și îmi revela o dimensiune neașteptată a singurătății.

Din ziua aceea am mai zărit de câteva ori intersecția de unde, înspre vale, pornește acel șir de case, strada care coboară în jos către o amintire dintr-o amiază de vară trecută; dar cartierul, așa cum era atunci – deși puține sunt lucrurile care s-au schimbat – nu l-am mai văzut vreodată decât fragmentar, în amintirile mele. Țin minte o liniște de somn adânc ce era abia spartă de zgomotul orașului; soarele care stârnea, prin frunzișul de castani și tei, pete mișcătoare de aur topit pe zidurile joase ale vechilor case; mirosul arborilor și al pereților îmbătrâniți îmbinat cu cel de gaze de eșapament, venind din deal; curțile interioare a căror dezlănțuire vărătică de smarald, ascunsă după porți ruginii, sclipea vârtos sub soare. Clădirile erau, în majoritatea lor, case cu unul sau două nivele, cu acoperișuri joase din tablă și, în cazul celor cu trei niveluri (pe care acum le identific drept staliniste), ornamentate pompos în stil clasic. Totuși, tencuiala era pe alocuri iremediabil crăpată; ceea ce părea a fi o uzină părăsită ce-și ridica umerii cenușii spre cerul de azur; iar firma luminoasă a unui magazin alimentar, încorporat într-o construcție vădit interbelică revopsită în roz, pâlpâia în umbră. În toate lucrurile frumoase persista un aer de ușoară decădere și îmbătrânire.

Cotind la stânga, printr-o poartă semideschisă ce ocupa spațiul îngust dintre două case, ajunsese într-o curte interioară comună înconjurată din toate părțile de pereți și ziduri întunecate de verdeață. Către mijlocul curții – unde soarele de amiază, care înfierbânta toate șoselele, parbrizele și balcoanele din oraș, avea lumină și pentru o pereche de motănași ce săreau după musculițe aurii prin iarbă – stătea așezată pe o bancă o femeie în vârstă cu o pălărie înflorată.

— Bună ziua! salută deodată Clement, într-un accent ce mă făcu să mă opresc brusc și să mă uit la el.

Femeia de pe bancă își ridică ochii, zâmbi și, la rândul ei, răspunse politetei băiatului cu ceva și mai neașteptat:

— *Bonjour*, ai vrut să-i vezi din nou pe pisicuți? Să știi că te așteptau. După ce ai plecat, stăteau aici pe bancă unde te-ai jucat cu ei.

După felul în care se salutase, am observat că avea acel accent în franceză care arăta că o învățase tot la noi, în Moldova, pentru că nu suna ca cel al lui tanti Victoria, care era mai puțin pronunțat, cu un „r” abia audibil. Din ceea ce îi spuse în română însă, nu credeam că Clement înțelesese vreun cuvânt, dar, în același timp, acest fapt nu părea să-l deranjeze. El se apropie tăcut de pisicile care, după cum am observat apropiindu-mă, erau de fapt mai multe decât două și populau o parte mai mare a curții, ascunse prin unghere și sub bănci și tufe. Băiatul desfăcea atent pachetul de mâncare în timp ce ele se adunau, când necunoscuta își ridică privirea către mine și îmi zise, încă zâmbind:

— Dar tu cine ești?

Când nu am dat niciun răspuns, împietrită și nedumerită de tot ce se întâmpla în jurul meu, ea a râs și a continuat:

— Nu te teme, înțeleg. Ești prietena lui Clement, nu? Stai jos, spuse ea și îmi făcu loc pe bancă.

Cu reticență, m-am așezat lângă ea, simțindu-mă stânjenită și nu i-am răspuns nici la cea de a doua întrebare, ci doar am zâmbit și mi-am îndreptat privirea înspre pisicile pe care le hrănea Clement. De aproape, am putut observa că avea pe brațe o carte deschisă și că, amestecat cu parfumul ei, era un miros inconfundabil de țigări din tutun.

— Eu sunt Natalia. Așa mă numesc. Dar pe tine? tuși puțin. Pe tine cum te cheamă?

— Sabrina.

După prima întrebare la care m-am simțit în stare să răspund, femeia a început să-mi vorbească mult mai liber și mi-a povestit cu o expresie încontinuu amuzată despre cum a apărut Clement pentru prima dată aici, venind în fugă din vale, alergând de un câine care s-a oprit la colț; cum s-a apropiat, după ce și-a recăpătat răsuflarea, să mângâie pisicile; spunea, periodic, „*N'est-ce pas?*” [4] către băiat pentru a-l include în conversație. Apoi, a pornit să vorbească despre pisici, cum le cheama pe fiecare (Murca, Kim, Music și toți ceilalți), despre cei care trăiau și cei care trăiseră alături de ele și – îndepărtându-se cu gândul și cu vorba tot mai tare în trecut – despre vecini, surori, frați, oameni ale căror nume și fețe există doar în amintire.

Dogoarea caniculară a amiezii era mai puțin intensă în umbra frunzișului dens și a pereților caselor ce împrejmuiau curtea. Totuși, era vară, așa că doamna Natalia a oferit să ne aducă niște compot rece din casă, pe care eu l-am refuzat politicos, din fireasca frică de a nu fi otrăvită de o posibilă hoată de copii. Clement nu băuse niciodată „*compote*” așadar, din stupida sa curiozitate, acceptă oferta și, spre mirarea (și ușurarea) mea, nu păru să fie afectat de băutura din cireșe târzii. Frica mea generală față de situație a crescut într-un salt brusc când, din senin, cerul de un albastru lenș fu acoperit de nori întunecați de ploaie care începuseră să toarne șuvoaie grele peste colțul nostru de lume și am fost nevoiți să intrăm în hol pentru a ne adăposti. Mă înfricoșa posibilitatea de a fi invitați în casa bătrânei, însă furtuna de vară nu se oprea, iar holul, cu tavanul său înalt ca o boltă, părea să devină tot mai rece și umbros.

Apartamentul ei avea o structură străină mie, o întunecime perpetuă, o înălțime neobișnuită și un miros de vechime care persista chiar și prin cel de vopsea proaspătă, de covoare noi și prin aroma caldă de cartofi prăjiți care venea din bucătărie. Prima ușă, direct în fața celei de la intrare, ducea către o sală mobilată eclectic, având ferestre îndreptate spre curte, mărginită de perdele groase, în care am fost poftiți să stăm pentru întreaga durată a furtunii. Din coridor, la stânga, se aflau baia și bucătăria, iar printr-o ușă albă din fundul sălii, puteai să ajungi și în ceea ce presupuneam a fi dormitorul gazdei noastre.

Așezați pe canapeaua de lângă peretele opus intrării în sală, eu și Clement ascultam răpăitul asurzitor al ploii și al bucăților de gheață ce cădeau pe streșinile și pervazurile din tablă ale clădirii, ca o pereche de refugiați în vreun război adăpostindu-se de căderea continuă de gloanțe și obuze. Senzația era intensificată de aspectul încăperii în care ne aflam, cu podeaua din scânduri vopsite uniform într-o nuanță maronie, tavanul înalt cu două bârne laterale, ferestrele lungi și înguste, perdelele albe care acopereau doar jumătatea de jos a geamurilor și piesele de mobilier roase de uzul continuu al unor oameni care cu siguranță au știut ce înseamnă războiul.

Adevăratul punct de atracție al camerei era dulapul cu vitrină care acoperea întregul perete din fața canapelei. Farfurii și cești cu margini aurite, fotografiile monocrome înrămate, boluri din sticlă pentru dulciuri, câțiva nasturi, mușamale croșetate, două pușculițe din porțelan – toate își găseau

locul pe acele rafturi, ca într-un muzeu. Clement luă nonșalant o carte cu coperti groase din carton negru de pe raftul de sus, o deschise și o puse pe măsura de cafea din fața canapelei, așezându-se din nou. Privind în jos, am înțeles imediat că era, de fapt, un album de fotografii. Conținutul era alcătuit din imagini de culoare sepia pe foi îngălbenite: o fetiță în îmbrăcăminte școlărească, un mire și o mireasă privind nemișcați spre noi de pe pagina albumului, o sală de clasă plină de elevi ce-și țineau ambele mâini pe masă, trei băieți în uniformă militară, câțiva nuntași lângă zestre, un copil cu ochi negri într-un palton larg, așezat pe prag în toiul iernii.

— În poza aceea eram în Uzbekistan, a zis gazda, care intrase, între timp, cu trei câni pline de ceai în mâini.

Împingând albumul la o parte, a pus câmile pe aceeași măsură și s-a mai uitat încă o dată la fotografie, după care a continuat:

— Numai eu și mama ne-am întors de acolo. *Clément, regarde, c'est moi* [5].

Apoi, bătrâna scoase încă un album plin cu poze din anii ei de studenție la Institutul Politehnic: grupuri de tineri în capitală, blocurile de apartamente (care acum par aproape avariate) albe și noi ca niciodată; un timp și un oraș trecut, capturat pentru totdeauna în acel moment, pe peliculă. O imagine ale cărei pete de umbră și lumină încă mi-au rămas întipărite în memorie e o poză în care o Natalie mai tânără ține în brațe o pisică, pe o stradă din sectorul Râșcani (pe care cu greu am recunoscut-o), lângă un bloc aflat în construcție. Privind-o, m-am gândit întâi la pisică: de unde oare a venit, cum a ajuns în oraș, ce a făcut după ce a fost fotografiată și, în final, cum a murit? M-am gândit și la constructorii ale căror schele se înălțau dincolo de marginea de sus a fotografiei: cine erau ei, pe nume; ce curs al istoriei i-a adus pe toți în această capitală și i-a ridicat pe schelele de scândură? M-am gândit, apoi, la Natalia, la Clement și la mine.

În timp ce depănam toate aceste amintiri, scriind într-o seară de februarie, am primit un mesaj pe Messenger de la o persoană pe care nu o aveam în lista mea de prieteni, numită Clement Bissett. Scris într-o română ce dădea puțin de dorit, (dar care, totuși, mă mulțumea enorm) mesajul era relativ scurt. Vechiul meu prieten transmitea urări de bine mie și familiei mele, ne saluta pe toți călduros și avea o simplă rugămintă: „*Cea mare amiază unde la ploaia nu se termina, vreau să văd din nou. Transmite-mi imagini de la oraș. Și vreau să vezi Paris. Uite, niște imagini frumoase de la noi.*” Atașase câteva fotografii – făcute, probabil, cu telefonul lui mobil – ce aveau aura tipică, dar fermecătoare a unei urbe est-europene, unde poți simți, în aer, toate veacurile care au trecut.

Când am plecat să fac fotografii pentru Clement în partea orașului pe care a ajuns să o cunoască, cu teii ei care erau, de această dată, goi și cenușii, ajunsă alături de casa în care am petrecut ore în șir cu ani în urmă, am avut parte de o surpriză. Fațada – complet schimbată și revopsită în verde deschis – era cea a unui magazin de haine, iar în spate, unde poarta era încuiată, nu se mai vedea nicio pisică: nici Murca, nici Music, nici Kim.

Note:

1. (fr.) „A, mi-am uitat geanta în mașină, adu-o! Te rog!”
2. (eng.) „Mă duc să cumpăr înghețată. Vrei un con, o înghețată din suc sau...?”
3. (fr.) „Ai ceva bani?”
4. (fr.) „Nu-i așa?”
5. (fr.) „Clement, uite, asta sunt eu.”